

Gustave Flaubert

# Tres contes

Traducció de Ramon Esquerra



EDITORIAL BARCINO



Biblioteca Històrica de la Traducció Catalana  
Volum 8

Consell d'edició de la col·lecció:

Denise Boyer (La Sorbonne - Université de Paris IV), Helena Buffery (University College Cork), Roger Friedlein (Ruhr-Universität Bochum), Enric Gallén, coordinador (Universitat Pompeu Fabra), Oriol Magrinyà, coordinador (Editorial Barcino), Jaume Pòrtulas (Universitat de Barcelona), Patrizio Rigobon (Università Ca' Foscari Venezia), i Joan Ramon Veny-Mesquida, coordinador (Universitat de Lleida).

La Biblioteca Històrica de la Traducció Catalana és una iniciativa de



**Càtedra Màrius Torres**  
d'Estudis sobre Patrimoni Literari Català

FUNDACIÓ////CARULLA



Amb la col·laboració de





GUSTAVE FLAUBERT

TRES CONTES

Traducció de Ramon Esquerra

Estudi introductori  
Marta Marfany

Editorial Barcino  
2023

Aquest volum ha estat elaborat en el marc del projecte FFI2014-54915-P, finançat pel Ministerio de Economía y Competitividad, i també en el dels Grups de Recerca d'Estudis de Traducció, Recepció i Literatura Catalana (2017 SGR 224) i Identitats en la Literatura Catalana (2017 SGR 599), consolidats, de l'AGAUR de la Generalitat de Catalunya.

Aquesta edició ha rebut un ajut de:



Generalitat de Catalunya  
**Departament  
de Cultura**

Primera edició: octubre de 2023

© de l'estudi introductori, Marta Marfany Simó

Reservats tots els drets d'aquesta edició:

Editorial Barcino, S.A.  
Via Augusta, 252-260, 5è  
08017 Barcelona  
*www.editorialbarcino.cat*

DL B 16300-2023

ISBN: 978-84-16726-00-4

Edició núm.: 896

Disseny de la coberta: Claudi Usandizaga

Disseny de l'interior i maquetació: El Calaix

Correcció ortotipogràfica: Marina Miralles

Fotocomposició i impressió: Fotolettra, S. A.

## TAULA

ESTUDI INTRODUCTORI, de Marta Marfany	9
Flaubert en català	14
Ramon Esquerra, traductor	16
Els <i>Tres contes</i> de Ramon Esquerra	19
Bibliografia	24
Gustave Flaubert, <i>Tres contes</i> . Facsímil	27

# ESTUDI INTRODUCTORI

Marta Marfany

*Tres contes*, de Gustave Flaubert  
Traducció de Ramon Esquerra (1936)

*Trois contes* és l'última obra narrativa que deixà acabada Gustave Flaubert (1821-1880).<sup>1</sup> Constituïda pels relats *Un cœur simple*, *La légende de Saint Julien l'hospitalier* i *Hérodiades*, fou publicada en forma de llibre el 24 d'abril de 1877 per l'editor Georges Charpentier. Poc abans, el mateix mes d'abril de 1877, els relats havien aparegut separatament per entregues en dues revistes: d'una banda, a *Le Moniteur universel* es publicaren *Un cœur simple*, en set capítols, entre el 12 i el 19 d'abril, i *Hérodiades*, en cinc capítols, entre el 21 i el 27 d'abril; d'altra banda, *La légende de Saint Julien l'hospitalier* es publicà a *Le Bien public* en quatre capítols, del 19 al 22 d'abril. Tot i ser una obra de maduresa, feia anys que es gestava dins el cap de Flaubert, atès que alguns apunts seus sobre *La légende de Saint Julien l'hospitalier* daten de 1844, i sabem per la seva correspondència que el 1856, havent enllestit *Madame Bovary*, volia compondre una trilogia que inclogués «du Moderne, du Moyen

---

<sup>1</sup> A part d'alguns relats esparsos primerencs (vegeu més endavant), la primera obra important de Flaubert fou *Madame Bovary* (1857), seguida de *Salammô* (1862), *L'Éducation sentimentale* (1869) i *La Tentation de Saint Antoine* (1874). Va escriure també un parell de peces teatrals, *Le Candidat* (1874) i *Le Château des cœurs* (1880), i, pòstumament, es publicaren les obres inacabades *Bouvard et Pécuchet* (1881) i el *Dictionnaire des idées reçues* (1911), així com l'obra inèdita de joventut.

Âge et de l'Antiquité» (Flaubert 1988: 702). El 1857, però, el judici contra *Madame Bovary* el devia fer canviar de plans.<sup>2</sup>

Tot i així, la idea de la trilogia persistí i, vint anys després, sota el títol de *Trois contes*, Flaubert aplegà un relat d'ambientació «moderna» —*Un cœur simple*—, una llegenda d'origen medieval —*La légende de Saint Julien l'hospitalier*— i una història de l'antiguitat cristiana —*Hérodiades*. Són tres *nouvelles* d'argument independent però amb nombrosos elements que les cohesionen, el més important dels quals és el rerefons religiós, que adopta un vessant místic en el primer conte, fantàstic en el segon i històric en el tercer: *Un cœur simple* narra la història de Félicité, una serventa devota i humil que, arran de la desaparició de tothom qui estima, acaba projectant el seu amor en un lloro; *La légende de Saint Julien l'hospitalier* ens presenta un jove noble, caçador sanguinari, a qui prediuen que matarà els seus pares i que, malgrat fugir del castell patern i canviar de vida, no pot evitar el seu destí; *Hérodiades* reelabora la història de la decapitació de sant Joan Baptista, empresonat per Herodes Antipas per haver denunciat el seu enllaç adúlter amb Herodias.

La crítica considera *Trois contes* una síntesi de la narrativa de Flaubert, l'essència, sobretot perquè cadascun dels relats connecta temàticament amb una de les seves grans novel·les anteriors: *Un cœur simple* és, com *Madame Bovary*, una història normanda, un quadre contemporani de la vida de províncies i un esplèndid relat psicològic de la protagonista; *La légende de Saint Julien l'hospitalier* és una faula medieval, on no hi falten escenes sanguinàries i l'element meravellós, igual que a *La Tentation de Saint Antoine*; i, finalment, *Hérodiades*, un fresc sumptuós de l'Orient, s'agermana amb la novel·

---

<sup>2</sup> Flaubert fou acusat d'infringir amb *Madame Bovary* l'article 8 de la llei francesa del 17 de maig de 1819, que sancionava «tout outrage à la morale publique et religieuse, ou aux bonnes mœurs». N'havien estat acusats també els germans Goncourt el 1853 per un article a la revista *Paris* i, poc després de Flaubert, l'agost de 1857, Charles Baudelaire per *Les fleurs du mal*.



la històrica *Salammbô*. Ara bé, el punt d'unió essencial amb l'obra anterior de Flaubert és, evidentment, l'estil. *Trois contes* il·lustra a la perfecció allò que tant s'ha dit sobre la meticulositat i l'afany de Flaubert per trobar *le mot juste*. És també una petita joia del que en podríem dir les tècniques narratives —la construcció del relat, de la veu narrativa i del punt de vista—, que l'autor ja havia posat magistralment en joc a *Madame Bovary*, considerada per això mateix la primera novel·la moderna de la literatura europea.<sup>3</sup> Així, les obres de Flaubert han servit sovint per il·lustrar qüestions teòriques de narratologia:

La dialèctica entre escriptura i silenci, els problemes de la veu narrativa, del temps del relat, del text com a joc combinatori, totes aquestes reflexions crítiques afavoreixen que Flaubert [...] sigui un dels autors de «culte» dels nous corrents d'interpretació crítica de la ficció novel·lesca apareguts a partir dels anys seixanta. Flaubert [...] és vist com el mestre de l'estil, com l'autor permanentment preocupat per la selecció i la combinació dels mots, per la construcció de la frase. És recordat com aquell novel·lista que, anecdotícament, va passar-se tot un matí reflexionant sobre la conveniència de posar una coma en una frase i que es va passar la resta del dia pensant si l'havia de treure... (Pla 2006: 154-155)

A *Trois contes* hi trobem mostres brillants de l'ús de les tècniques narratives característiques de la prosa de Flaubert: objectivitat i impersonalitat del narrador, focalitzacions múltiples i canvis de perspectiva, combinacions perfectes entre escena i sumari narratiu i entre el temps de la història i el temps del relat. Així ho resumia Ramon Esquerra en el pròleg a la seva traducció de *Trois contes* al català:

Els *Tres contes* són una obra de maduresa, finament treballada, i típicament flaubertiana. La forma és impecable i el treball del narrador d'una precisió ben poques vegades assolida en la literatura mundial.

---

<sup>3</sup> Per a una síntesi clara i ben exemplificada de la construcció narrativa a *Madame Bovary*, vegeu Pla 2006.

La traducció de Ramon Esquerra de *Trois contes*, que presentem en aquest volum de la Biblioteca Històrica de la Traducció Catalana, es publicà el 1936 als «Quaderns Literaris» d'Edicions de la Rosa dels Vents. Era la primera vegada que es traduïa una obra de Flaubert sencera al català, si bé uns anys abans, el 1921, Narcís Oller havia inclòs una traducció del conte *Un cœur simple*, amb el títol d'*Una bonifàcia*, en un volum recopilatori de traduccions seves publicat per l'Editorial Catalana. D'altra banda, el 1929 la flamant editorial Proa anunciava a *La Veu de Catalunya* els *Tres contes* de Flaubert en traducció de Farran i Mayoral i *Madame Bovary* en traducció d'Agustí Esclasans, però sembla que cap d'aquests projectes no es dugué mai a terme.<sup>4</sup>

També en aquests anys, Ramon Miquel i Planas publicà, dins el recull *Contes de bibliòfil* (1924), el relat titulat *El llibreter assassí*, traducció molt lliure i anostrada de *Bibliomanie* (1837), un conte de joventut de Flaubert ambientat a Barcelona i d'una qualitat encara no prou alta (Todó 1991), que es tornà a publicar el 1927 amb el títol de *La llegenda del llibreter assassí*.<sup>5</sup> Reculant en el temps, l'any 1913, a la revista *El Baluart de Sitges* hi hem trobat una versió

---

<sup>4</sup> La notícia apareix en un apartat titulat «Autors, llibres i projectes» de *La Veu de Catalunya* del 31 d'octubre de 1929 (p. 4), sota l'encapçalament «Edicions Proa anuncien el següent programa ambiciós de traduccions», seguit d'una llista certament molt ambiciosa i extensa d'obres classificades en «Literatura alemanya», «Literatura anglesa», «Literatura francesa», «Literatura russa», «Literatura escandinava» i «Literatura italiana». De literatura francesa es preveien un total de catorze traduccions, entre les quals, a més de les dues de Flaubert, *La cartoixa de Parma*, de Stendhal, *Germinal*, de Zola, *Bel ami*, de Maupassant, i *Un amor de Swan*, de Proust.

<sup>5</sup> L'edició de 1927 incloïa materials diversos, com la notícia de *La Gazette* que inspirà Flaubert. Se'n feu una reedició, revisada i corregida, a cura de Josep Sarret (Montesinos, 1991), i n'hi ha una de més recent a José J. de Olañeta Editor (2020). D'altra banda, la novel·la *La veritable història del llibreter assassí de Barcelona*, de Marcel Fité (Edicions de 1984, 2020) té com a punt de partida la història i els documents publicats per Miquel i Planas.

en vers d'un episodi de *Salammô*, a càrrec de Lluís Via.<sup>6</sup> La recerca sistemàtica en revistes i diaris de finals del segle XIX i principis del XX potser podria oferir encara alguna traducció inèdita.

Sigui com sigui, aquestes són les primeres traduccions al català de Flaubert, ben minses i força tardanes. Entre 1943 i 1944 Ramon Xuriguera traduí *Madame Bovary*, que hagué de dormir vint anys el son dels justos fins a ser publicada el 1965 a Aymà. Segurament també és dels anys quaranta una edició de bibliòfil del conte *La llegenda de Sant Julià l'hospitalari*, traducció de Jordi Carbonell amb peu d'impremta fals d'abans de la guerra.<sup>7</sup> Després, Flaubert no reapareix en català fins als anys noranta: primer, el 1990, amb la traducció de *Bouvard i Pecuchet* de Jordi Llovet (Enciclopèdia Catalana); el 1991 amb *L'educació sentimental* de Miquel Martí i Pol i Pere Gimferrer (Millors Obres de la Literatura Universal d'Edicions 62); el 1992 amb una nova traducció de *Madame Bovary*, de Lluís Maria Todó (Columna); el 1994 Josep Lozano publica la traducció d'*Herodies* (Bromera) i, un any després, Maria Rosa Vallribera tradueix *Un cor senzill* (Edicions de 1984); finalment, el 1995 es publiquen dues traduccions més de Jordi Llovet, *Salambó* i *Les temptacions de Sant Antoni* (totes dues a Proa).

---

<sup>6</sup> Deu tractar-se del vilafraquí Lluís Via i Pagès (1870-1940), escriptor i periodista, director de la revista *Juventut* (1900-1906), que traduí els contes de Perrault (1907), l'obra del dramaturg francès Edmond Rostand (1909) i la del poeta italià Lorenzo Stecchetti (1925). Amic de confiança d'Àngel Guimerà, li traduí dues peces al castellà i li dedicà el seu discurs d'ingrés a l'Acadèmia de Bones Lletres, titulat «En Guimerà íntim» (1924). La versió en vers de *Salambó* consta de tres estrofes de quatre quartetes de decasíl·labs 5+5; en reproduïm els vuit primers versos de la primera estrofa: «Astarté radiant pel zenit camina; / una immensa pau tomba sobre els cors; / tremola un estel dintre la piscina / en mig de roser i de sicòmors. // Salambó apareix. Sots la tofa bruna / del brancatge enterc blanqueja sa faç. / L'ha besada tant cada nit la lluna, / que ha dat a sa pell blancures de glas» (Lluís Via, «Salambó (treball inèdit)», *El Baluart de Sitges*, núm. 620, 24 d'agost de 1913, p. 3).

<sup>7</sup> És una edició de bibliòfil, il·lustrada a mà per Marc Farell, de només sis exemplars, el primer dels quals es conserva a la Biblioteca de Catalunya, donat el 2017 per la família de Jordi Carbonell.

De la versió de Ramon Esquerra de *Trois contes*, se'n feu una reedició el 1984 (Bruguera).<sup>8</sup> Ja entrat el segle XXI, Lluís Maria Todó tornà a traduir l'obra (LaButxaca/Grup62, 2008) i, recentment, Valèria Gaillard ha traduït *Un cor senzill* (La Rosa dels Vents, 2021). Així mateix, d'algunes de les traduccions dels anys noranta se n'han fet reedicions, com de la d'*Un cor senzill* de Vallribera (Edicions del 1984, 2019). En definitiva, *Trois contes* —sencera o algun dels relats per separat— és l'obra de Flaubert que més vegades s'ha traduït al català.<sup>9</sup>

#### RAMON ESQUERRA, TRADUCTOR

La figura de Ramon Esquerra i Clivillés (Barcelona, 1909 - front de l'Ebre, 1938) ha estat ben estudiada (Molla 2010 i 2015a). Llicenciat en Dret i en Filosofia i Lletres per la Universitat de Barcelona (1933) i doctor en Filologia Moderna (1937), fou professor de l'Institut Francès de Barcelona i de l'Institut-Escola de la Generalitat de Catalunya, i traductor de literatura anglesa i francesa. La seva faceta més coneguda és la de crític literari, amb col·laboracions assídues a la premsa, sobretot a partir de 1932, especialment a *El Matí*, i també, entre d'altres, a *Mirador*, *La Publicitat* i *La Veu de Catalunya*. El 1936 aplegà alguns d'aquests articles en un llibre, titulat *Lectures europees* (Publicacions de «La Revista»), reeditat recentment (L'Albí & Faig, 2006). Com a estudiós i crític literari s'interessà per les novetats bibliogràfiques de novel·la francesa i, sobretot, anglesa, de tal manera que tenia un coneixement privilegiat de la producció anglosaxona contemporània, i per això el seu

---

<sup>8</sup> Fou revisada per Albert Mestres, que en corregí aspectes ortotipogràfics i alguns castellanismes i descuits menors de traducció (vegeu, més avall, n. 16).

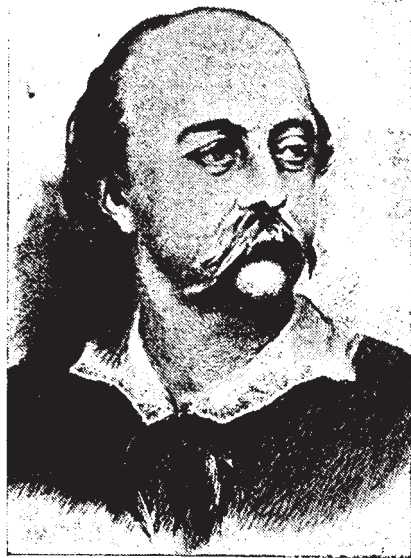
<sup>9</sup> L'Editorial Flâneur té programada per al 2024 la publicació dels *Tres contes*, traduïts per Georgina Solà.



QUADERNS LITERARIS

Director:

JOSEP JANÉS i OLIVÉ



GUSTAVE FLAUBERT

Gustave Flaubert

# TRES CONTES

(Trad. de RAMON ESQUERRA)

EDICIONS DE LA ROSA DELS VENTS

Barbarà, 19 — Tel. 18514 — Barcelona

1936

ES PROPIETAT

*Edició 131-132 dels "Quaderns Literaris"*  
*Octubre del 1936*

TIP. LLUIS GUIA : VILLARROEL, 6 - BARCELONA



## GUSTAVE FLAUBERT

**N**ASQUE a Rouen el 12 de Desembre del 1821. Mori a Croisset el 8 de Maig del 1880. Entre aquestes dues dades s'estén una vida tranquil·la, sense esdeveniments transcendentals, de recolliment espiritual i de treball minuciós d'artífex de les lletres.

Pocs escriptors han curat la forma tant com Flaubert. Per a ell l'obra no és sols una creació artística. És, essencialment, una forma d'evasió, la sola fugida d'un món dominat per la bêtise universal, còsmica.

Madame Bovary, la més popular de les seves obres, és la transposició — confesada — del seu propi panorama vital. Quan afirma en una de les seves lletres que ell és Mme. Bovary, no fa sinó reconèixer explícitament un fet que la vida i l'obra traspuen.

*En Flaubert es planteja, com en altres contemporanis seus, la lluita entre l'entusiasme romàntic que han viscut interiorment i la conseqüència precisa i desagradable del món mesquí on viuen. L'obra flaubertiana és una corba explicativa d'aquest combat interior. De la primera versió (1849) de la «Tentation de Saint Antoine» a la inacabada «Bouvard et Pécuchet», la producció de Flaubert oscil·la entre les evocacions pintoresques i colorides d'una Salambó, que exlatà la passió desenfrenada, i l'anatomia del ridícul de la vida quotidiana, minuciosament precisada en les planes de «L'Education Sentimentale».*

*Els «Tres Contes» són una obra de maduresa, finament treballada, i típicament flaubertiana. La forma és impecable i el treball del narrador d'una precisió ben poques vegades assolida en la literatura mundial.*

R. E.

## U N C O R S E N Z I L L

Per espai de mig segle, les burgeses de Pont l'Évêque envejaren a la senyora Aubain la seva serventa Felicitat.

Per cent francs l'any, cuinava i tenia cura de la casa, cosia, rentava, sargia, sabia guarnir un cavall, engreixar l'avi-ram, fer mantega, i era fidel a la seva mestressa que, tanmateix, no era pas una persona agradable.

S'havia casat amb un bell minyó sense fortuna, mort en començar el 1809, i que li havia deixat dues criatures molt petites i un gran nombre de deutes. Llavors ella havia venut les seves terres, la granja de Toucques i la granja de Gef-fosses, la renda de les quals pujava pot-ser 5.000 francs, i havia abandonat la seva casa de Saint-Melaine per tal d'habitar-ne una altra menys cara, que havia

estat dels seus avant-passats i que era darrera el mercat.

Aquesta casa, coberta de pissarra, estava situada entre un passatge i un carreró que desembocava a la ribera. Tenia interiorment infinitat de diferències de nivell que feien ensopegar.

Un vestíbul estret separava la cuina de la sala on la senyora Aubain passava tot el dia, asseguda prop de la finestra en un cadiral de palla. Al costat de la paret, pintada de blanc, s'aliniaven vuit cadires de caoba. Un piano vell aguantava, sota un baròmetre, un munt piramidal de capses. Dues pastores de tapisseria flanquejaven la llar de marbre groc, d'estil Lluís XV. El rellotge posat al bell mig representava un temple de Vesta, i tota la sala feia un xic d'olor d'humitat, car el sòl era més baix que el jardí.

Al primer pis hi havia primerament la cambra de «la Senyora» molt gran, empaperada amb paper de flors pàl·lides, i que contenia el retrat del «Senyor» vestit d'elegant. Comunicava amb una cam-

bra més petita, on hom podia veure dos llitets d'infants, sense matalàs. Després venia el saló, sempre tancat, i ple de mobles coberts amb fundes. Tot seguit un corredor conduïa vers un despatx; llibres i paperam guarnien els prestatges d'una biblioteca que rodejava pels seus tres costats un ample escriptori de fusta negra. Les dues parets, en canvi, desapareixien sota dibuixos a la ploma, paisatges a l'aquarel·la i gravats d'Audran, records d'un temps millor i d'un luxe desaparegut. Al segon pis una llanterna il·luminava la cambra de Felicitat, que mirava als prats.

Felicitat es llevava en apuntar l'alba per tal de no perdre la missa, i treballava fins al vespre sense interrupció; un cop acabat el sopar, posada la vaixel·la en ordre i la porta ben tancada, colgava la llenya sota les cendres i s'adormia davant de la llar, amb els rosaris a la mà. Ningú, no mostrava més tossuderia en els regateigs. Respecte a la netedat, la brillantor de les cassoles desesperava les altres serventes. Era tan economitzadora,

que menjava poc a poc i recollia amb els dits les molles de pa—un pa de dotze lliures, cuit expressament per a ella, i que durava vint dies.

Per tot temps portava una mocador d'indiana fixat a l'esquena amb una agulla, una còfia que li tapava els cabells, mitges grises, una faldilla vermella, i, a sobre de la seva camisa, un davantal amb pitrera, com les infermeres de l'hospital.

La seva cara era prima i la veu aguda. A vint-i-cinc anys, hom li'n feia quaranta. Passada la cinquantena no demostrà que passessin els anys, i, sempre silenciosa, amb el cos dret i els gests mesurats, semblava una dona de fusta, que funcionés d'una manera automàtica.

## II

Felicitat havia tingut, com qualsevol altra, la seva història d'amor.

El seu pare, un paleta, s'havia mort en caure d'una bastida. Després morí la seva mare, les seves germanes es separaren, la recollí un vaquer, i des de petita li féu guardar les vaques al camp. Felicitat tremolava sota els parracs, bevia, ajaçada, l'aigua dels clots, era colpejada per un no res, i, finalment, fou treta de casa per un robatori de trenta sous, que no havia comès. Entrà en una altra granja per a cuidar l'aviram, i com que era estimada dels amos, fou envejada per les seves companyes.

Una tarda del mes d'agost (llavors tenia divuit anys), se l'endugueren a l'aplec de Colleville. Tot seguit s'atabalà, sorpresa pel soroll, pels fanalets dels arbres, per la coloraina dels vestits, les puntes, les creus d'or, per aquesta massa de

gent que saltava a compàs. S'estava éti-retirada modestament, quan un minyó d'aparença benestant, i que fumava en pipa amb els colzes damunt del timó d'un cotxe, anà a cercar-la per a ballar. Li pagà sidra, cafè, galetes, i, imaginant-se que ella l'entenia, li proposà d'acompanyar-la. A la vora d'un camp de civada la tirà a terra brutalment. Felicitat tingué por i es posà a cridar. L'home s'allunyà.

Una altra tarda, a la carretera de Beaumont, volgué passar davant d'un carro de fenc que anava a poc a poc, i en fregar les rodes reconegué Teodor.

Ell l'emprengué amb aire tranquil, dient que era necessari perdonar-li-ho tot car havia estat culpa de la beguda.

Felicitat no sabé què respondré i volia fugir.

Tot seguit ell parlà de les collites i de la gent més important del poble, car el seu pare havia deixat Colleville per anar a la granja dels Ecots, de manera que ara eren veïns.



—Ah! digué ella.

Afegí que hom desitjava casar-lo. Altrament no portava pas pressa, i esperava una dona que li plagués. Ella abaixà el cap. Llavors ell li preguntà si pensava casar-se.

Felicitat contestà, somrient, que feia mal fet de mofar-se d'ella.

—Us juro que no!—i amb el braç esquerre li rodejà la cintura; ella caminava sostinguda per aquella estreta; es deixaren anar.

El vent era suau, les estrelles lluien, l'enorme carretada de fenc oscil·lava davant d'ells; i els quatre cavalls, arrossegant llur pas, aixecaven pols. Després, sense que ningú els manés, tombarèn a la dreta. Ell la besà un altre cop. Ella desaparegué dins l'ombra.

La setmana següent Teodor n'obtingué entrevistes.

Es trobaven al fons dels patis, darrera un mur, sota un arbre isolat. Felicitat no era innocent com les senyoretetes—els animals l'havien instruïda;—però la raó

i l'instint de l'honor la privaren de faltar. Aquesta resistència exasperà l'amor de Teodor; tant, que per satisfer-lo (o potser ingènuament) li proposà de casarse. Ella es resistia a creure'l. Ell féu grans juraments.

Ben aviat, però, confessà quelcom desagradable: els seus pares, l'any anterior, li havien comprat soldat; però d'un dia a l'altre aquell podria retirar la paraula donada; la idea de servir l'espantava. Aquesta por fou per a Felicitat una prova de tendresa; i la seva augmentà. S'escapava a la nit, i, convingut el lloc on es trobaven, Teodor la torturava amb les seves inquietuds i els seus precés.

Per fi, digué que aniria ell mateix a la Prefectura per tal de saber notícies, i les hi duria el proper diumenge, entre les onze i la mitja nit.

Arribat el moment corregué vers l'estimat.

En lloc d'ell, trobà un dels seus amics.

Li féu saber que no el veuria més. Teodor, per tal d'escapar del servei, s'ha-

via casat amb una dona vella molt rica, la senyora Lehoussais, de Toucques.

Aquell fou un dolor desenfrenat. Es llençà per terra, cridà, demanà ajut al bon Déu, i gemegà tota sola pels camps fins que sortí el sol. Després tornà a la granja, declarà la seva intenció d'anar-se'n; i, al cap d'un mes, arranjats els seus comptes, tancà tot el seu petit equipatge dins d'un mocador, i se n'anà a Pont l'Evêque.

Davant del poble, interrogà una burgesa amb capell de vídua i que precisament buscava una cuinera. La noia no sabia gran cosa, però semblava tenir tan bona voluntat i exigia tant poc, que la senyora Aubain acabà per dir:

—Està bé, us prenc!

Felicitat, un quart d'hora després, es trobava a casa seva.

Al principi hi visqué amb una mena de tremolor que li causaven «la mena d'ésser de la casa» i el record del «Senyor» que planava per damunt de tot! Pau i Virgínia, l'un de set anys i l'altra

de quatre escassos, li semblaven formats d'una matèria preciosa ; els duïa damunt la seva esquena com un cavali, i la senyora Aubain li prohibí de besar-los cada minut, cosa que la mortificà. Tanmateix, era feliç. La tranquil·litat en què vivia havia fos la seva tristesa.

Cada dijous, la mateixa gont anava a fer una partida de cartes. Felicitat les preparava. Arribaven puntualment a les vuit i se n'anaven a les onze.

Tots el dijous al matí, el drapaire que vivia sota l'avinguda estenia per terra el ferro vell. Després la ciutat s'emplenava d'un brogit de veus, on es barrejaven els renills dels cavalls, el belar dels anyells i els grunys dels porcs amb el so- roll sec dels carros en el carrer. Vers migdia, quan el mercat era en el seu ple, hom veia aparèixer un vell pagès, alt, amb la gorra tirada enrera i el nas en forma de ganxo : era Robelin, el granger de Geffos- ses. Al cap d'una estona, era Liébard, el granger de Toucques, petit, vermell, gras,

amb una brusa grisa i botes armades d'esperons.

Tots dos oferien a llur propietària gallines o formatges. Felicitat invariablement descobria llurs astúcies; i se n'anaven plens de consideració per ella.

En èpoques indeterminades, la senyora Aubain rebia la visita del marquès de Gremenville, un dels seus oncles, arruïnat pel desordre, el qual vivia a Falaise del darrer tros de les seves terres. Es presentava sempre a l'hora de dinar amb un gos afrós que embrutava tots els mobles amb les potes. Malgrat els seus esforços per tal de semblar un gentilhome, fins al punt de treure's el capell cada vegada que deia: «el meu difunt pare», el costum l'arrossegava, es posava a beure copa darrera copa i deia bestieses. Felicitat el treia a fora polidament.

—Ja en teniu prou, senyor de Gremenville! Fins un altre dia!

I tancava la porta.

L'obria amb alegria davant del senyor Bourais, antic procurador. La corbata

blanca i la calvície, l'ampla levita bruna, la manera de prendre rapè tot doblegant el braç, tota la seva persona li produïa aquella torbació que produeix l'espectacle dels homes extraordinaris.

Com que administrava les propietats de «la Senyora», es tancava amb ella durant diverses hores en el despatx del «Senyor», i temia sempre de comprometre's, respectava infinitament la magistratura, tenia pretensions de saber llatí.

Per a instruir els infants d'una manera agradable, els hi regalà una geografia amb gravats. Representaven diferents escenes del món, antropòfags vestits amb plomes, un mico raptant una senyoreta, beduïns en el desert, una ballena, etcètera.

Paul féu l'explicació d'aquests gravats a Felicitat. Aquesta fou tota la seva educació literària.

La dels infants estava a mans de Guyot, un pobre diable, empleat a l'alcaldia, famós per la seva bona mà, i que afilava

EN EL VINENT NÚMERO:

**Tres aventurers  
italians a Barcelona**

CASANOVA ~ CAGLIOSTRO ~ LECHI

PER

**CARLES PI SUNYER**

*L'interès del llibre d'erudició  
i l'amenitat de la novel·la d'aven-  
tures, expressats a través del  
magnífic estil de narrador que  
poseeix el prestigiós autor d'a-  
questa obra.*